

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10226

Tarih : 28.01.2025

10/2289

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Yürütülen tarımsal faaliyetlerde üreticiler tarafından zararlı olarak nitelendirilen özellikle böcekleri ve yabancı otları yok etmek için yok kullanılan kimyasal bir zehir olan pestisit kullanımının giderek artması Türkiye’de insan sağlığını ve ekolojik yaşamı ciddi oranda tehdit etmektedir. Son zamanda özellikle ihraç edilen tarım ürünlerinde gümrüklerde pestisit kullanımının tespit edilmesi gerekçesiyle Türkiye’ye iade edilen gıda ürünlerindeki artış dikkat çekerken, iade edilen ürünlerin imha edilmeden iç piyasaya sürülmesine ilişkin iddialar endişe verici boyutlara ulaşmıştır.

Bu bağlamda tarımda kullanılan pestisit kullanımının insan sağlığı ve ekolojik tahribatına yönelik olumsuz etkileri ile birlikte gümrüklerde pestisit kullanımının tespit edilen ürünlerin hangi işlemlere tabi tutulduğu, iade edilen ürünlerin imha edilmeden iç piyasaya ilişkin iddiaların araştırılması, genel anlamda gıda ürünlerinde zehirli ilaçların kullanıma ilişkin sorunların tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Necla DEMİR

Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

Son yıllarda kamuoyunda sıklıkla gündeme geldiği gibi özellikle tarım ürünlerinde pestisit kullanımının giderek artmasından dolayı gıda güvenliğinde ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığı açıkça anlaşılmaktadır. İnsan ve çevre sağlığı için önem arz eden kimyasal madde kalıntılarının başında pestisitler gelmektedir. Pestisitler tarımsal üretimde çeşitli unsurlara karşı kullanılan zehirli kimyasal maddelerdir. Pestisitler tarım ilacı olarak da nitelenebilmektedirler. Ancak yoğun ve bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları her yerde zehir saçmaktadır. Pestisit kullanımı sadece insan sağlığı açısından değil, doğada yaşayan tüm canlılar açısından da büyük riskler içermektedir. Pestisit kullanılmasının bebek ve çocuklar başta olmak üzere insan sağlığı için ciddi riskler oluşturduğu, biyoçeşitlilik kaybına, toprak ve su varlıklarında kimyasal kirlilik sorunlarına yol açtığı belirtilmektedir. İnsan sağlığı açısından pestisit kullanılmasının yarattığı en önemli sorun pestisitlerin kullanım sonrası gıdalarda (özellikle de meyve ve sebzelerde) kalıntı bırakmasıdır. Özellikle tarımda kullanılan pestisit miktarı onlarca yıldır artmaya devam ediyor. Türkiye, Avrupa'ya gıda ihraç eden ülkeler arasında, Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi 2024 verilerine göre, pestisit nedeniyle en çok bildirim alan ikinci ülke oldu. Veriler, pestisit kaynaklı bildirimlerin yaklaşık %57'sinin ciddi riskli nitelendirilerek gümrüklerden iade edilmektedir. Çoğu yasaklı olan zehirli tarım ilaçların nasıl temin edildiği ve nasıl kullanıldığına ilişkin veriler de son derece yetersiz olduğundan dolayı gerekli önlemlerin alınmasında da yetersiz kalınmaktadır.

Resmi rakamlara göre, tarım arazilerinde kullanılan pestisitlerin yol açtığı etkilerin son derece vahim olduğu kuşkusuz: insanlarda ve özellikle çocuklarda sağlık sorunları ile birlikte ekolojik yaşamda telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açmaktadır. Örneğin böcek ölümleri, bitki kaybı, tükenen topraklar ve kirlenen sular bu sonuçlardan sadece birkaçı olarak sıralanabilir. Özellikle yurt dışına ihraç edilen çok sayıda sebze ve meyve pestisit (kimyasal zehir) nedeniyle geri gönderilmektedir. İhraç edilen ve kalıntı, zararlı, hastalık gibi nedenlerle sorun yaşanan ürünlerin yüzde 90'na varan oranda iade edilmesi durumun vahametini ortaya koymaktadır. Pestisitlerin kullanımına konu olan ve iade edilen ürünlere ilişkin iki farklı uygulama söz konusu; domates, çilek, kiraz, biber, salatalık ve benzeri yaş ürünler geri getirmek yerine orada imha edilirken kuru meyveler grubu olarak incir, üzüm, kayısı, fındık, Antep fıstığı ve baharatlar geri getirilmektedir. Türkiye'ye iade edilen ürünler tekrar elden geçirilip seçiliyor. Aflatoksinli olanlar ayıklanıyor. Ayıklandıktan sonra ya tekrar satılıyor ya da buradan ezme yaparak, farklı bir ürüne dönüştürülerek, karıştırılarak farklı ülkelere ihraç ediliyor. Ya da ayıklandıktan sonra

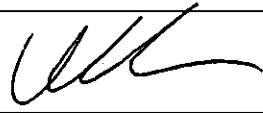
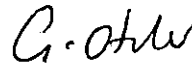
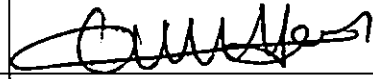
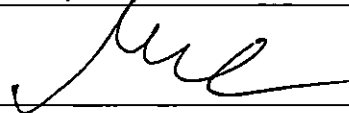
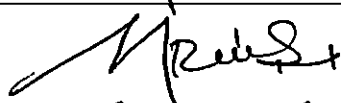
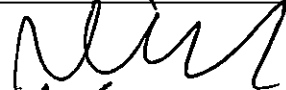
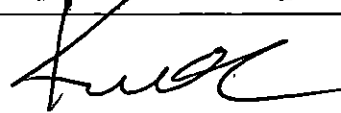
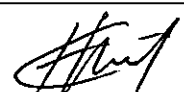
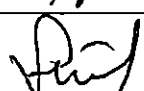
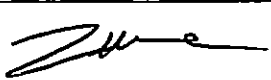
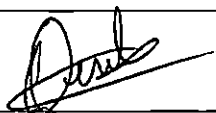
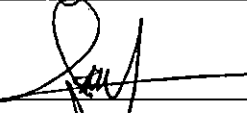
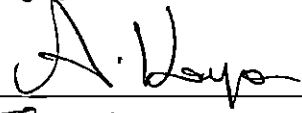
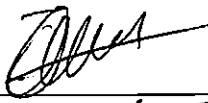
içeride satılıyor. Özellikle güvenli olmadıkları için geri gönderilen gıda ürünlerinin iç piyasada ihraç eden firmanın beyanıyla satışa sunulabilmesi endişe yaratıyor.

İhraç edilen ürünlerin iade edilmesine ilişkin en yaygın geri gönderme sebepleri arasında; pestisit kalıntıları, mikrobiyolojik bulaşmalar, yasaklı maddeler, etiketleme hataları, beyan edilmeyen içerik ve yabancı madde yer almasıdır. Avrupa Birliği'nin Gıda ve Yem İçin Hızlı Uyarı Sistemi RASSF'nin Şubat 2024 verilerine göre ihraç edilen 34 üründen 18'i gümrükte iade ediliyor. İade oranlarına göre her beş iade ürününden birisi Türkiye'ye ait. Tarım ve Orman Bakanlığı hem ihraç edilen hem de iç piyasada tükettiğimiz ürünleri normal şartlarda denetliyor. Ancak bu denetimler şeffaf bir şekilde yapılmadığı gibi sonuçları da şeffaf bir şekilde paylaşılmamaktadır. Örneğin Tarım bakanı yaptığı son açıklamada; *"üretim aşamasından tüketime kadar tüm tedarik zincirinde son 3 yılda 250 bin pestisit denetimi yapıldı. Ülkemizde pestisit kalıntı oranı son 3 yılda yüzde 35 azaldığını"* ifade etmekte ancak hangi oran üzerinden yüzde 35 azaldığına ilişkin ayrıntıları paylaşmamaktadır. Dolayısıyla kamuoyu nasıl bir durumla karşı karşıya olduğunu bilmediği için açıklamalara güven duymamakta ve endişe duymaktadır.

Konuya ilişkin Greenpeace Türkiye Gıda Kampanya Sorumlusu Duygu Kural; "Türkiye'nin Avrupa'ya gönderdiği gıdalardaki pestisit kalıntısına dair verileri biliyoruz. Ne var ki ülke içindeki pestisit analizleri açıklanmıyor. Tarım ve Orman Bakanlığı, pestisit kalıntısının önlenmesi amacıyla Kalıntı Eylem Planı uyguladığını, denetimler gerçekleştirdiğini açıkladı. Ancak yapılan denetimlerin etkin ve şeffaf yapılmadığı özellikle ihraç edilen ürünlerde yasaklı ilaç kalıntılarının çıkmasından da açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bakanlık, sağlığı tehlikeye düşürecek gıdalar ile taklit veya tağşiş yapılan gıdaları da anlık olarak duyuruyor. Ancak yapılan denetimler, eylem planlarına rağmen pestisit analizlerine dair sonuçlar hiçbir şekilde açıklanmıyor" ifadesiyle Tarım ve Orman Bakanlığı'nın süreci şeffaf bir şekilde yönetmediğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle yurttaşlar haklı bir nedenle "geri gönderilen bu ürünleri bize mi yediriyorlar?" sorusunu sıklıkla sormaktadırlar.

Bu bağlamda; yukarıda özetle ifade edildiği gibi etkin yapılmayan denetimlerden kaynaklı tarım ürünlerinde bilinçsizce ve yoğun bir şekilde pestisit kullanımının, insan sağlığı ve ekolojik tahribat açısından olumsuz etkileri her gün artmaktadır. İhracat ürünlerinin sınır kapılarından dönmesi ile birlikte özellikle yasaklı olduğu bilinen pestisit kullanımının olduğu ortaya çıkmıştır. On yıllardır yasaklanmış tarım ilaçlarının hala nasıl piyasaya satılıyor olması ve gümrüklerde ortaya çıkması özellikle araştırılması gereken bir konudur. Bütün bunlarla birlikte pestisit kalıntılarının dolaylı iade edilen ürünlerin hangi işlemlere tabi tutulduğu, iade

edilen ürünlerin imha edilmeden iç piyasaya sürülmesine ilişkin iddiaların da araştırılması ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla ivedilikle Meclis Araştırma Komisyonu kurulmalıdır.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	